

LIBERTUS

e-KİTAP VE
VIDEO DERS
HEDİYELİ

ANAYASA HUKUKU KONU ANLATIMLI

MUHAMMED DENİZ GÜRLEYEN

Müfettişlik

Uzmanlık

Denetmenlik

Banka Sınavları

Gelir Uzmanlığı

Vergi Müfettişliği

Hâkimlik

Sayıştay

Kamu İhale Kurumu

Kaymakamlık

Konu Anlatımlı

Örnekler

Yorumlar

Uyarılar

Pratik Bilgiler

Özgün Sorular ve Açıklamaları

e-Kitaba erişebilmek ve
video dersleri izleyebilmek için
QR kodu okutunuz.

Fiziksel Kitap

HİBRİT
KİTAP

e-Kitap

Dijital Öğrenme Ayak İzi

ARTIFORCE, TÜBİTAK-TEYDEB Destek Programından yararlanılarak geliştirilmiştir (Proje No: 7230451).
Ürün/hizmet ile ilgili tüm sorumluluk Pegem Akademi Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Hizmetleri Tic. A.Ş.'ye aittir.

PEGEM AKADEMİ

LIBERTUS ANAYASA HUKUKU KONU ANLATIMLI

Muhammed Deniz Gürleyen

978-625-6128-50-7

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

5. Baskı: Eylül 2024, Ankara

Yayın-Proje: Pegem

Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan

Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

ÖN SÖZ

Değerli Adaylar,

Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) ülkemizde kamu kurumlarında güvenceli meslek mensupluğu düzeyinde görev almak için artık temel bir unsur hâline gelmiştir.

Bu aşamada KPSS - A grubu adayları için önem arz eden temel nokta, KPSS'nin bir meslek edinme sınavı olmasından ziyade, kurum sınavlarına girme yeterliliği anlamında bir ön eleme sınavı olduğu gerçeğidir.

Yoğun emek ve özveri ile hazırlanan bu yayın; sizleri hem KPSS'de hem de kurum sınavlarında başarılı olabilmeniz için öz ve net bilgilerden uzaklaşmadan, en son mevzuat değişiklikleri doğrultusunda doğru ve güncel bilgilere ulaşabilmeniz hedeflenerek hazırlanmıştır.

Kitaba ilişkin sorularınızı **pegem@pegem.net** adresine e-posta yoluyla ya da **0538 594 92 40** numarasına WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

Yayınımızın başarılarınıza katkı sağlaması ve başarı getirmesi dileğiyle.

Saygı ve hürmetle...

Pegem Akademi

Pegem Kampüs aktivasyon kodunu kullanarak

pegemkampus.com'da sepette %10 indirim kazanın

PEGEMKAMPÜS
'eğitim bizim işimiz'

TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilirsiniz.

Video derslere erişim sağlayabilirsiniz.

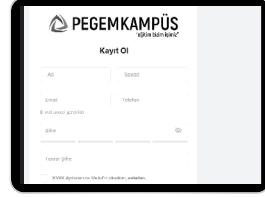

Detaylı anlatım için
QR kodu okutunuz.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve içeriklere erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

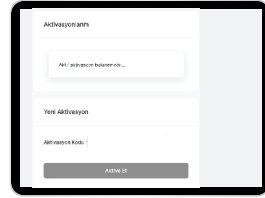

2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan **"Aktivasyonlarım"** sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

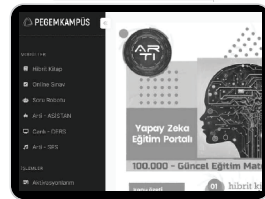

Yırtmayınız
Kazıyınız

3. Adım Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen **"Hibrit Kitap"** sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır. Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE

ANAYASA TEORİSİ

a. Maddi Anayasa:.....	1
b. Şekli Anayasa:.....	2
A. Devletin Temel Unsurları	2
B. Hukuki Yapıları Yönünden Devlet Modelleri	3
C. Hükûmet Modelleri	5
D. Demokrasi Kavramı ve Demokrasi Türleri	8
E. Anayasa Türleri	12
F. İktidar Tipleri	14
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1	15
ÇÖZÜMLER	17
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2	18
ÇÖZÜMLER	20

2. ÜNİTE

ANAYASAL TARİHÇE

I. OSMANLI ANAYASAL GELİŞMELERİ	21
A) Sened-i İttifak (1808).....	21
B) Tanzimat Fermanı (1839).....	21
C) Islahat Fermanı (1856)	22
D) Kanun-u Esasi (1876)	22
II. Meşrutiyet Dönemi.....	24
ÇÖZÜMLÜ TEST	31
ÇÖZÜMLER	34

3. ÜNİTE

1982 ANAYASASI

A. Genel Özellikleri.....	37
B. 1961 Anayasası ile 1982 Anayasası'nın Karşılaştırılması	39
C. 1982 Anayasası'nın Genel Esasları.....	39
Devletin bütünlüğü, resmî dili, bayrağı, millî marşı ve başkenti.....	47
Değiştirilemeyecek hükümler	47
Devletin temel amaç ve görevleri	47
Egemenlik	48
ÇÖZÜMLÜ TEST.....	49
ÇÖZÜMLER	52

4. ÜNİTE

TEMEL HAK VE HÜRRİYETLER

TEMEL HAK VE HÜRRİYETLER.....	55
A) Temel Hakların Sınırlandırılması.....	55
B) Temel Hakların Durdurulması	57
C) Temel Hak ve Hürriyetlerin Kötüye Kullanılamaması	58
D) Temel Hakların Sınırlandırılmasında Yabancıların Durumu.....	59
TEMEL HAK VE HÜRRİYETLERİN SINIFLANDIRILMASI	60
1) Kişinin Hakları ve Ödevleri	60
2. Sosyal ve Ekonomik Hak ve Ödevler	69
3. Siyasi Hak ve Ödevler	73
4. Hem Hak Hem De Ödev Olan Haklar.....	81
5. İzne Tabi Olmayan Haklar	81
6. Yabancılar Tarafından Kullanılan Haklar	82
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1	83
ÇÖZÜMLER	85
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2	87
ÇÖZÜMLER	89

5. ÜNİTE**YASAMA**

YASAMA FONKSİYONU	91
I. Yasama Fonksiyonunun Özellikleri.....	91
II. Türkiye Büyük Millet Meclisinin Kurulması ve Seçimler.....	93
III. Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği.....	100
IV. Türkiye Büyük Millet Meclisinin İç Yapısı ve Çalışma Düzeni.....	107
V. Türkiye Büyük Millet Meclisinin Görevleri.....	114
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1	126
ÇÖZÜMLER	128
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2	130
ÇÖZÜMLER	132

6. ÜNİTE**YÜRÜTME**

YÜRÜTME FONKSİYONU	135
A. Cumhurbaşkanı'nın Anayasal Statüsü ve Aday gösterilmesi.....	135
B. Seçilme Usulü	137
C. Seçilme Zamanı	137
D. Cumhurbaşkanı'na Vekâlet.....	139
E. Cumhurbaşkanı'nın Görevleri	140
F. Cumhurbaşkanı'nın Cezai Sorumluluğu	141
H. Cumhurbaşkanı'nın Tarafsızlığı	142
I. Cumhurbaşkanı Yardımcıları	143
İ. Bakanlar	143
J. Devlet Denetleme Kurulu.....	144
K. Olağanüstü Hâl Yönetimi	145
L. Millî Güvenlik Kurulu.....	147
M. İdarenin Düzenleyici İşlemleri.....	148
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1	152
ÇÖZÜMLER	154
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2	156
ÇÖZÜMLER	158

YARGI FONKSİYONU	161
a. Mahkemelerin Bağımsızlığı	161
b. Hâkimlik ve Savcılık Teminatı	162
c. Hâkimlik ve Savcılık Mesleği	162
d. Duruşmalar ve Kararlar	163
e. Mahkemelerin Kuruluşu	163
A) ANAYASA YARGISI	164
1. ANAYASA MAHKEMESİNİN KURULUŞU	164
2. ANAYASA MAHKEMESİNİN GÖREVLERİ	166
3. ANAYASA MAHKEMESİNİN DENETİMİ DIŞINDA OLAN KONULAR	177
4. ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ NİTELİĞİ	178
5. ANAYASA MAHKEMESİNDE NİTELİKLİ ÇOĞUNLUK VE DURUŞMALI KARARLAR	178
1982 ANAYASASI'NDA BELİRTİLEN DİĞER YARGI SİSTEMLERİ	179
B) İDARİ YARGI DÜZENİ	179
C) ADLİ YARGI DÜZENİ	181
D) UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ	182
E) HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU	183
a. Kurulun Önemi	184
b. Kurulun Genel Görevleri	184
c. Kurul Üyelerinin Seçimi	184
F) SAYIŞTAY	187
I. Görevleri	187
II. Sayıştay Kararlarının Hukuki Statüsü	188
III. Sayıştay Üyelerinin Seçimi	189
IV. Kesin Hesap Kanunu'na İlişkin Görevi	189
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1	190
ÇÖZÜMLER	192
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2	194
ÇÖZÜMLER	196
KAYNAKÇA	198

1. ÜNİTE

ANAYASA TEORİSİ

Demokratik ve özgürlükçü toplumlarda anayasaların devletin temel yapısını ve işlevini düzenlemek, devlet iktidarını hukuk kurallarıyla çerçeveleyerek onun keyfiliğe kaçmasını önlemek ve iktidar karşısında bireylerin hak ve özgürlüklerini güvence altına almak amacıyla yapıldıkları bilinmektedir. Bu anlamda anayasacılık düşüncesi açısından anlamlı ve değerli olan anayasalar, güçlü devlet karşısında güçsüz bireyin haklarını koruyan garantist anayasalardır¹.

Devlet denilen aygıt tek kural koyma ve yaptırım(cebir ve şiddet) uygulama hakkına sahip olan sistemdir. Dolayısı ile devletin yasa yapımında keyfilüğünün önlenmesi ve yurttaşların haklarının güvence altına alınması gerekir. Bu ihtiyaçtan kaynaklanan anayasa metinleri ilk günlerden bugünlere gelindiğinde değişikliklere uğramış ve daha fazla önem arz eder hâle gelmiştir.

Bu açıklamalar çerçevesinde bugün anayasaların temel amacı, devletin rejimini belirleyen, temel hakları garanti altına alan ve devlet fonksiyonlarının (yasama-yürütme-yargı) oluşması ile yetkilerini belirleyen bir ülkedeki en üstün normdur.

a. Maddi Anayasa:

Anayasanın metninden (lafzından) bağımsız olarak devletin niteliğini, yapısını, temel organlarını, kuruluşunu ve bu organlar arasındaki ilişkileri, bununla birlikte temel hak ve hürriyetleri de ilgilendiren hukuk kuralları bütünüdür.

Bu açıdan maddi anayasa hem anayasanın kendisini hem de anayasada belirtilen anayasal organlar ve anayasal açıklamalar ile ilgili diğer mevzuatları da kapsayan en geniş anayasa tanımıdır.

1 Bilir, F. (2008). Anayasa Yapımına Yönelik Değerlendirmeler. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12 (1) , 551-564.

Örneğin, 1982 Anayasası'nın yasama bölümünde Yüksek Seçim Kurulu (YSK) düzenlenmiştir. Ancak YSK ile ilgili tüm açıklama anayasada yapılmamıştır. YSK'nın birde kendi kuruluş kanunu vardır. Ancak bu kanun sıradan bir kanun değil anayasal bir organın teşkilat ve görevlerini düzenleyen bir kanundur. Dolayısı ile YSK kanununda anayasal bir metin değeri vardır.

b. Şekli Anayasa:

Bir hukuk kuralının anayasal nitelikte olup olmadığına, yani anayasal kural olup olmadığına ve onun içeriğine bakılmaksızın o kuralın bulunduğu yere ve yapılış veya değiştiriliş şekline bakılarak karar veriliyorsa şekli anlamda anayasadan bahsedilir.

Öyle ki ülkedeki en üstün normun anayasa olduğu ve kanunların anayasaya aykırı olamayacağını belirten ve kanunlara göre daha zor değiştirilen normlar anayasa tanımı içerisinde. Dolayısı ile şekli anayasa, yürürlükteki anayasanın kendisidir.

A. Devletin Temel Unsurları

Devlet, toprak bütünlüğünü sağlamış siyasal bir örgütlenmedir. Bu siyasal örgütlenmenin içinde bireylerde devlete siyasi açıdan yani vatandaşlık bağı ile bağlıdır. Dolayısı ile bir devletin temel unsurları şunlardır;

- ❖ Toprak parçası (ülke)
- ❖ Millet (halk)
- ❖ Bağımsızlık
- ❖ İktidar(egemenlik)

Millet Olgusu

Devlet adı verilen siyasi örgütlenmeyi bir arada tutabilmek için bir millet bilincinin oluşturulması gerekir. Teorik açıdan iki millet bilinci vardır. Bunlardan ilki objektif millet anlayışı, diğeri subjektif millet anlayışdır.

Objektif millet anlayışında millet olma kurgusu bir ırk ve dil üzerinden temellenir. Dolayısı ile objektif millet bilinci ırkçı bir yaklaşıma sahiptir.

Subjektif millet anlayışında ırk temellendirmesi yoktur. Kültürel milliyetçilik anlamına da gelen subjektif millet anlayışında aynı ortak kültürel geçmiş ve ortak tasarlardan gelen insanların bir arada yaşaması amaçlanmıştır. Bu açıdan 1982 Anayasası'nın 2. maddesinde düzenlenen Atatürk milliyetçiliği subjektif millet anlayışını benimseyen bir millet tanımlamasıdır.

İktidar Olgusu

İktidar yani egemenlik olgusu yönetme gücünü elinde bulundurmak anlamına gelir. Ülkenin yönetimi bir iktidarın elinde olur. İktidar, kral ya da padişah olabilirken halkın seçimi ile yönetme gücünü elde etmiş de olabilir. Tam da bu noktada "Egemenler yönetme gücünün kaynağını nereden almaktadır?" sorusu akla gelir.

Egemenlik kaynağına göre şekillenen devlet şekilleri şunlardır: monarşi, oligarşi, teokrasi ve Cumhuriyet.

Monarşilerde egemenlik kaynağını "soy" üzerinden alırken oligarşilerde ise "zümre" yani ayrıcalıklı ailelerin yönetimi ele geçirmesi üzerinden şekillenir. Teokratik yönetimlerde egemenlik kaynağını "din" üzerinden şekillendirirken cumhuriyetlerde ise "halk" yani seçim yolu ile egemenlik ele geçirilir.

B. Hukuki Yapıları Yönünden Devlet Modelleri

Hukuki yapıları açısından devletler, tek yapılı devletler (üniter ve bölgesel) ile karma yapılı devletler (federasyon ve konfederasyon) olmak üzere ikiye ayrılır.

1. Tek Yapılı Devletler

a. Üniter Devlet:

Ülkede tek bir yönetim gücünün olduğu devlet yapılarıdır. Merkezî yönetim olarak adlandırılan bu tek yönetim birimi, tüm gücü tek elinde toplamış ve tüm kararlar merkezden alınmaktadır. Devletin sahip olduğu yasama-yürütme ve yargı fonksiyonları merkezî yönetim elinde toplanmıştır.

1982 Anayasası'nın 3. maddesinin giriş cümlesi olan "Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür.." ifadesi Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet olduğunu belirtmektedir.

b. Bölge Devleti:

İrksal açıdan çeşitlilik gösteren devletlerde merkez ile oluşturulan özerk bölgeler arasında yetkiler paylaştırılmıştır. Irk temelli ayrılmış özerk bölgelere sahip siyasal sistemlere bölge devlet adı verilmektedir.

Bölge devletlerde yargı merkezi yönetimin elinde bulunur. Ancak yasama ve yürütme güçleri bölgelere dağıtılmıştır. Dolayısı ile bölge devletlerde özerk bölgeler kendi karar alma ve uygulama mekanizmalarına sahiptir. Günümüzde İspanya buna örnektir.

2. Karma Yapılı Devletler

a. Federasyon Tipi Devletler

Federasyon, kendi içlerinde belli bir özerkliğin korunduğu iki ya da daha fazla devletin aynı merkezî iktidara tabi olmak suretiyle oluşturduğu bir devlet topluluğudur. Federasyonda "federal devlet" ve "federe devletler" olmak üzere iki tür devlet vardır. Federe devletlere; devlet (state), eyalet, kanton gibi isimler verilir. Bunlar federasyonun üye veya kurucu birimleridir.

Federasyon tipi devletlerde federe devletler uluslararası kimliklerini üst yapı olan federasyona devir etmiştir. Günümüzde Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Kanada ve Rusya buna örnektir.

b. Konfederasyon Tipi Devletler

Konfederasyon, birden fazla bağımsız devletin uluslararası hukuki kişiliklerini muhafaza etmek kaydıyla belli bir amaçla, özellikle ortak savunma sağlamak veya ekonomik avantaj sağlamak üzere kurdukları bir devlet topluluğu şeklindedir. Dolayısı ile konfederasyon tipi devletlerde amaç çıkar birliği yapmaktır. Bu çıkar birliği ideolojik, askeri, siyasi veya ekonomik olabilir. Konfederasyonu bir araya getiren devletlere "konfedere" adı verilir. Konfedere devletler, konfederasyonun kurucuları veya üyeleridir.

LIBERTUS

e-KİTAP VE
VIDEO DERS
HEDİYELİ

İDARE HUKUKU KONU ANLATIMLI

MUHAMMED DENİZ GÜRLEYEN

Müfettişlik

Uzmanlık

Denetmenlik

Banka Sınavları

Gelir Uzmanlığı

Vergi Müfettişliği

Hâkimlik

Sayıştay

Kamu İhale Kurumu

Kaymakamlık

Konu Anlatımlı

Örnekler

Yorumlar

Uyarılar

Pratik Bilgiler

Özgün Sorular ve Açıklamaları

e-Kitaba erişebilmek ve
video dersleri izleyebilmek için
QR kodu okutunuz.

Fiziksel Kitap

HİBRİT
KİTAP

e-Kitap

Dijital Öğrenme Ayak İzi

ARTIFORCE, TÜBİTAK-TEYDEB Destek Programından yararlanılarak geliştirilmiştir (Proje No: 7230451).
Ürün/hizmet ile ilgili tüm sorumluluk Pegem Akademi Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Hizmetleri Tic. A.Ş.'ye aittir.

PEGEM AKADEMİ

LIBERTUS İDARE HUKUKU KONU ANLATIMLI

Muhammed Deniz Gürleyen

ISBN 978-625-6128-48-4

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

6. Baskı: Eylül 2024, Ankara

Yayın-Proje: Pegem

Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan

Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

SUNU

Değerli Adaylar,

Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) ülkemizde kamu kurumlarında güvenceli meslek mensupluğu düzeyinde görev almak için artık temel bir unsur hâline gelmiştir. Bu aşamada KPSS - A grubu adayları için önem arz eden temel nokta, KPSS'nin bir meslek edinme sınavı olmasından ziyade, kurum sınavlarına girme yeterliliği anlamında bir ön eleme sınavı olduğu gerçeğidir. Bu zorunluluk, KPSS - A grubu sınavını bir sektör hâline getirmiş, bunun doğal sonucu olarak da sınava yönelik çok fazla ve yeterliliği tartışmalı kaynak eser kirliliği doğmuştur. İşte bu eser bu kirliliğin önüne geçip adaylara yeterli bilgiyi, sınav kapsamı dâhilinde en anlaşılır şekilde sunma iddiası gütmektedir.

Eserde her bölüm sonunda yer alan sorular KPSS sınavında çıkmış sorulara paralel olarak hazırlanmış, özgün sorulardır. Eserle ilgili değerli görüş ve önerilerinizi **pegem@pegem.net** adresine e-posta yoluyla ya da **0538 594 92 40** numarasına WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

Eserin tüm adaylara faydalı olması dileğiyle. Saygı ve hürmetle.

Muhammed Deniz Gürleyen

Pegem Kampüs aktivasyon kodunu kullanarak

pegemkampus.com'da sepette %10 indirim kazanın

PEGEMKAMPÜS
"eğitim bizim işimiz"

TÜM KİTAPLAR YANINDA; CEPTE, TABLETTE VE MASANDA

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilirsiniz.

Video derslere erişim sağlayabilirsiniz.

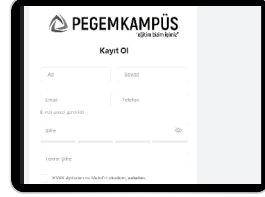

Detaylı anlatım için
QR kodu okutunuz.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve içeriklere erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

1. Adım Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna arti.pegemkampus.com yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

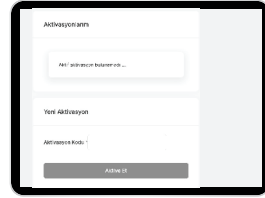

2. Adım Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan **"Aktivasyonlarım"** sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

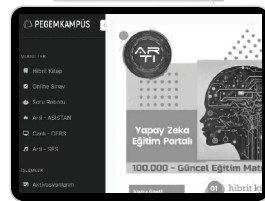

Yırtmayınız
Kazıyınız

3. Adım Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen **"Hibrit Kitap"** sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır. Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

İDARE KAVRAMI VE TEMEL İLKELER

A. İdare Kavramı.....	1
1. Kamu İdaresi- Özel İdare Ayrımı	1
2. İdare Kavramının Devletin Diğer Fonksiyonlarından Ayrılması	2
B. İdare Hukuku	4
a. İdare Hukukunun Özellikleri.....	5
b. İdare Hukukunun Kaynakları	5
C. Merkezi Yönetim ve Yerinden Yönetim İlkeleri.....	8
1. Merkezi Yönetim.....	8
2. Yerinden Yönetim (Adem-i Merkeziyet)	10
D. İdarenin Bütünlüğü İlkesi.....	12
1. Hiyerarşi	13
2. İdari Vesayet.....	15
E. Kamu Tüzel Kişiliği.....	17
Anayasa'ya Göre Tüzel Kişilik	17
Bölüm Sonu Soruları	21
Çözümler	23

2. BÖLÜM

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İDARİ TEŞKİLATI

I. KISIM MERKEZİ YÖNETİM

1) Başkent Teşkilatı	25
I. Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı	27
II. Bakanlıklar.....	34
III. Başkente Yardımcı Kuruluşlar	38
2) Taşra Teşkilatı.....	39
1. İl Genel İdaresi	39
2. İlçe Genel İdaresi.....	42

II. KISIM YERİNDEN YÖNETİM KURULUŞLARI

I. Yer Yönünden Yerinden Yönetim Kuruluşları (Mahalli İdareler)	45
A. İl Özel İdaresi	46
B. Belediye İdaresi.....	53
C. Büyükşehir Belediye İdaresi.....	65
II. Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim Kuruluşları	71
a. İdari Kamu Kurumları.....	72
b. Sosyal Kamu Kurumları.....	72
c. Bilimsel- Teknik- Kültürel Kamu Kurumları	73
d. İktisadi Kamu Kurumları	73
e. Kamu Kurumu Niteliği Taşıyan Meslek Kuruluşları.....	75
f. Düzenleyici ve Denetleyici Kamu Kurumları (Bağımsız İdari Otoriteler).....	76
Bölüm Sonu Soruları	77
Çözümler	79

3. BÖLÜM**İDARENİN İŞLEMLERİ****I. KISIM İDARİ İŞLEMLER**

I. İdari İşlem Kavramı.....	81
İdari İşlemin Genel Özellikleri.....	82
II. Tek Yanlı İdari İşlemler	84
A) Bireysel İdari İşlemler (İdari Kararlar)	84
B) Düzenleyici İşlemler	105
Bölüm Sonu Soruları	109
Çözümler	111

II. KISIM İDARİ SÖZLEŞMELER

I. İdari Sözleşmelerin Türleri.....	113
A) Mali İltizam Sözleşmesi.....	114
B) Kamu İstikraz Sözleşmesi.....	114
C) Orman İşletme Sözleşmeleri.....	114
D) İdari Hizmet Sözleşmeleri.....	115
E) Yer Altı ve Yer Üstü Servetlerin İşletilmesine İlişkin Sözleşmeler	115
F) Kamu Hizmeti İmtiyaz Sözleşmeleri.....	115

III. KISIM İDARENİN ÖZEL HUKUK SÖZLEŞMELERİ

I. İdari Sözleşme İle İdarenin Özel Hukuk Sözleşmesi Ayrımı.....	119
II. İdarenin Özel Hukuk Sözleşmesi Türleri	120
A) Yap-İşlet-Devret Sözleşmeleri.....	120
B) Yap-İşlet Sözleşmeleri	121
C) Abonman Sözleşmeleri.....	121
D) Kamu İhale Sözleşmeleri.....	122
Bölüm Sonu Soruları	127
Çözümler	130

4. BÖLÜM**İDARENİN FAALİYETLERİ****I. KISIM İDARENİN KOLLUK YETKİSİ**

I. Kamu Düzeninin Unsurları.....	133
II. Kolluk Türleri.....	135
III. Kolluğa Ait Bazı İşlem ve Eylemler.....	139
IV. Kolluk Usulleri.....	140

II. KISIM İDARENİN MAL EDİNME YETKİSİ

A) Kamulaştırma.....	142
B) İstimval.....	152
C) Geçici İşgal.....	152
D) Devletleştirme.....	152

III. KISIM KAMU MALLARI

Kamu Mallarının Ayrımı.....	154
1) Kamusal Mallar.....	154
2) İdarenin Özel Malları.....	156

IV. KISIM KAMUSAL HİZMETLER

I. Kamu Hizmetlerinin Genel Özellikleri.....	158
II. Kamusal Hizmetlerinin Sınıflandırılması.....	160
III. Kamusal Hizmetlerin Görülme Usulleri.....	164
Bölüm Sonu Soruları.....	168
Çözümler.....	171

5. BÖLÜM**İDARENİN MALİ SORUMLULUĞU**

I. İdarenin Kusurlu Sorumluluğu.....	174
A) Hizmet Kusuru.....	174
B) Hizmet İçi Kişisel Kusur.....	176
II. İdarenin Kusursuz Sorumluluğu.....	177
A) Risk (Hasar-Tehlike) İlkesi.....	177
B) Kamu Külfetleri Karşısında Eşitlik.....	179
Bölüm Sonu Soruları.....	182
Çözümler.....	184

6. BÖLÜM**KAMU GÖREVLİLERİ**

I. GENEL TANIM	186
a. Geniş Anlamda Kamu Görevlisi.....	186
b. Dar Anlamda Kamu Görevlisi	187
II. 657 Sayılı Kanun'a Göre Personel Rejimi	187
III. Devlet Memurluğu	187
1) Memur Olmanın Genel Şartları	187
2) Memurluğa Girişin Temel İlkeleri	189
3) Devlet Memurları Kanunu'nun Temel İlkeleri.....	189
4) Memurluğa İlk Kez Atanacaklar ve Aday Memurluk Statüsü.....	191
5) Memurun Göreve Başlama Süresi	191
6) İstisnai Memurluk	192
7) Devlet Memurunun Sorumlulukları	193
8) Memura Tanınan Haklar	194
9) Memurun Yargılanması	202
10) Memurluk Kısıntısı.....	204
11) Memurluğun Sona Ermesi	204
Bölüm Sonu Soruları	207
Çözümler	209

7. BÖLÜM**İDARİ YARGILAMA HUKUKU**

I. İdarenin Denetlenmesi.....	211
A) İdarenin Yargı Dışı Denetimi	211
B) İdarenin Yargısal Denetimi.....	212
II. Genel İdari Yargı Yerleri, Görevleri Ve Yargılama Usulü	213
A) Genel İdari Yargı Yerleri	215
III. İdari Yargılamada Dava Türleri.....	223
A) İptal Davası	223
B) Tam Yargı Davası.....	227
IV. Yürütmenin Durdurulması	231
V. Genel İdari Yargılama Usulü.....	232
VI. Özel İdari Yargılama Usulleri.....	236
1. İvedi Yargılama Usulü.....	236
2. Merkezi ve Ortak Sınavlara İlişkin Yargılama Usulü	237
VII. İdari Yargılamada Kanun Yolları.....	238
1. Olağan Kanun Yolları	238
2. Olağanüstü Kanun Yolları.....	240
VIII. İdari Yargılamanın Görev Alanına Girmeyen Konular	241
Bölüm Sonu Soruları	242
Çözümler	244
T.C. İdari Teşkilat Şeması	246
Bölge İdare Mahkemeleri Yargı Alanları Haritası.....	247
Kaynakça.....	248

1. BÖLÜM

İDARE KAVRAMI VE TEMEL İLKELER

A. İDARE KAVRAMI

İdare kavramı, bir yapının ya da bir örgütlenmenin yönetimi anlamına gelir. Bu açıdan bakıldığında idare kavramı en temel kabul gören tanıma göre; belli bir amacın gerçekleştirilmesi için kurulan örgüt veya bu amaca ulaşmak için yürütülen planlı insan faaliyetidir¹. Bu tanım gereği idare etmenin içerisinde bir oluşum, örgütlenme(teşkilatlanma) ve insan faktörü yer almaktadır. O hâlde insanın olduğu her alanda bir yönetim yani idare etme fonksiyonu yer alır. Bu açıdan ev idaresi, okul idaresi, şirket idaresi, kamu idaresi gibi idare alanları söz konusudur.

İdare hayatın her alanında olduğuna göre, idare kavramını “kamu idaresi” ve “özel idare” olarak ikiye ayırmak doğru olacaktır. Bu kitabın konusu kamu idaresi kısmıdır. Ancak temel farkın görülmesi için bir karşılaştırma yapılması konunun daha iyi anlaşılması için doğru olacaktır.

1. Kamu İdaresi- Özel İdare Ayırımı

Kamu İdaresi	Özel İdare
- Kamu idarelerinin amacı kamu yararıdır. - Kamu idareleri üstün yetkiler ile donatılmıştır. Bu açıdan kamu gücüne sahiptir. Dolayısı ile kişiler üzerinde üstünlüğe sahiptir. - Üstün yetkilere sahip olması sonucu kamu idareleri tek taraflı kararlar alabilir. - Kamu idareleri karar alım süreçlerinde ve idarenin işleyişinde kanuni idare ilkesine uygun olarak hareket eder.	- Özel idarelerin amacı kâr yani menfaat sağlamaya yöneliktir. - Özel idareler kamu gücüne sahip değildir. Eşit ilişki kuralı geçerlidir. - Özel idarelerde eşit ilişki olduğu için tek taraflı karar alımı yapılamaz. Tarafların ortak iradelerinin yansıdığı sözleşme yapma ilkesi geçerlidir. - Özel idareleri hukuk kurallarına uymakla birlikte karar alımında esneklik yani serbestlik ilkesi geçerlidir.

1 GÖZÜBÜYÜK, A.ŞEREF. “Yönetim Hukuku”,(2014), Turhan Yayınları, s:9

2. İdare Kavramının Devletin Diğer Fonksiyonlarından Ayrılması

Devlet yönetimleri üç temel fonksiyon üzerine kurulur. Bunlar; yasama, yürütme ve yargı fonksiyonlarıdır. Seçimle kurulan yasama organları ülkenin kurallarını belirleyecek, yürütme organı kuralların ülke genelinde uygulanmasını sağlayacak ve bağımsız mahkemelerden oluşan yargı organı kuralların uygulanması sırasında doğan uyuşmazlıkları çözümleyecek.

Ancak yukarıda bahsedilen fonksiyonların dışında birde gözükmeyen idari bir fonksiyonun varlığı söz konusudur. Dolayısı ile devlet yönetiminde idare kavramının yasama- yürütme ve yargı fonksiyonlarının neresinde yer aldığı bir tartışma konusudur.

Yasama fonksiyonu, 1982 Anayasası'nın 7. maddesine göre; "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindir" şeklinde belirtilmiştir. Dolayısı ile Türkiye Büyük Millet Meclisi halktan aldığı yetki ile ülkede asli olarak yasalar çıkarma yetkisine sahiptir.

Yargı fonksiyonu, 1982 Anayasası'nın 9. maddesine göre; "Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır" şeklinde tanımlanmıştır. Yargı organları uyuşmazlık çıkması hâlinde hüküm veren ve verdiği hükümlerin herkes için bağlayıcı olduğu en önemli devlet erklerinden biridir.

Yürütme fonksiyonu, 1982 Anayasası'nın 8. maddesine göre; "Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir" şeklinde tanımlanmıştır. Yürütme fonksiyonu kendi içinde "idari fonksiyon" ve "hükümet fonksiyonu" olarak ikiye ayrılmaktadır. İdari fonksiyon devlet yönetiminin idare edilmesi yani kamu hizmeti ile alakalıdır. Hükümet fonksiyonu ise genel siyasetin işletilmesi ile alakalıdır.

Yasama, yürütme ve yargı fonksiyonlarının anayasal tanımlamaları ve görevleri dikkate alındığında idare kavramı yani bir örgütün yönetilmesi açısından tüm fonksiyonların içerisinde yer almaktadır. Ancak idari fonksiyon yürütme fonksiyonu ile hareket etmekte ve yürütme fonksiyonunun içinden çıkmaktadır. İdari fonksiyonun devletin diğer fonksiyonları olan yasama, yürütme ve yargı ile olan ilişkisi ve hangi fonksiyon ile daha paralel hareket ettiğine yönelik olarak "organik idare" ve "fonksiyonel idare" ayrımları yapılmaktadır.

a. Organik (Yapısal) Anlamda İdare Kavramı

İdarenin kurulması, teşkilatlanması ve personeli ile ilgili olarak düzenlemelerin yer aldığı idare kavramına "organik idare" adı verilmektedir. Organik idare ayrımı idarenin diğer devlet erklerinden hangi yönde ayrıldığı ile alakalı olarak açıklamalarda bulunur.

Organik idare, idarenin kurulması, teşkilatlanması ve personeli ile alakalı olduğuna göre yasama fonksiyonu olan Türkiye Büyük Millet Meclisi ülke çapında teşkilatlanmamıştır. TBMM'nin illerde il teşkilatlanması yoktur. Yargı fonksiyonu açısından ele alındığında mahkemeler il düzeyinde teşkilatlanmıştır, fakat bir kamu idaresinin hiyerarşisinde olan bir teşkilatlanmadan bahsedilemez. Çünkü Anayasaya göre mahkemeler bağımsızdır. O hâlde kamu idaresi yürütme fonksiyonu ile paralellik gösterir. Anayasaya göre yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına ait bir yetkidir. Ancak ülkemizdeki kamu idareleri ve kamusal hizmetler bir bütün olarak düşünüldüğünde her kamusal hizmet bir bakanlığın alanına girer. Bakanlıklar bir kamu hizmetinin en uzman kuruluşlarıdır. Her bakanlığın başında bir bakanın olduğu ve bakanların da Cumhurbaşkanı tarafından atandığı düşünüldüğünde kamu idarelerinin yürütme ile temelden bir bağı vardır. O hâlde Türk İdaresi, kurulma ve teşkilatlanma açısından yasama ve yargı fonksiyonların içinden değil, yürütme fonksiyonunun içerisinden çıkmaktadır.

Örneğin; Millî Eğitim Bakanlığı ülkemizdeki eğitimden sorumlu en üst ve uzman birimdir. Millî Eğitim Bakanlığı her ilde eğitim alanında teşkilatlanmıştır. Liseler, ilkokullar ve buralarda görev yapan eğitim personelinin atanması, il ve ilçe millî eğitim müdürlükleri, denetleme ve hiyerarşi yetkileri ile millî eğitim kamusal bir bütünlük gösterir. Yukarıdaki açıklamalar ile birlikte düşünüldüğünde millî eğitim yasamanın ya da yargı organının içerisinden çıkıp örgütlenmemiştir. Millî eğitim yürütme fonksiyonunun içerisinden çıkıp örgütlenmiştir.

B. Fonksiyonel (İşlevsel) Anlamda İdare Kavramı

İdarenin eylem ve işlemleri söz konusu olduğunda “fonksiyonel idare” kavramı devreye girer. Devlet yönetimin sahip olduğu yasama, yürütme ve yargı erklerinin birbirinden kesin olarak ayrılması uygulamada çok zordur. Devlet yönetiminde bu üç erk kuvvetler ayrılığı ilkesi sağlansa dahi bir bütün hâlinde işlemektedir.

Daha önce belirtildiği üzere, seçimle kurulun yasama organları ülkenin kurallarını belirleyecek yani hukuki düzenlemeler yapacak, yürütme organı kuralların ülke genelinde uygulanmasını sağlayacak ve bağımsız mahkemelerden oluşan yargı organı kuralların uygulanması sırasında doğan uyuşmazlıkları çözümleyecek. Ancak bu üç erkin kendisine ait işlemleri olduğu gibi idari fonksiyona yönelik işlemleri de olmaktadır. Çünkü idari fonksiyonun işlemleri subjektif ve bireysel işlemlerdir. Dolayısı ile yasama, yürütme ve yargı organlarının kendi işlemlerinin dışında idari fonksiyona dahil ve idari faaliyet olarak adlandırılan işlemleri de vardır.

Örnek 1: Yasama organının bir konu hakkında kanuni düzenleme yapması yasama fonksiyonuna dahil bir işlemdir. Ancak aynı yasama organının Hâkimler ve Savcılar Kuruluna üye seçmesi idari fonksiyon olarak nitelendirilecek bir işlemdir.

Örnek 2: Yargı organlarından biri olan Danıştayın 8. dairesinin bir konuya yönelik açılan dava hakkında verdiği karar yargı fonksiyonuna dahil bir işlemdir. Ancak Danıştay üyelerinin kendi içinden Danıştay başkanını seçmesi işlemi her ne kadar yargı organı içinde yapılan bir işlem olsa da yargı fonksiyonuna dahil değildir.

Yürütme fonksiyonunu ele aldığımızda ise daha önceki bölümlerde kamu yönetiminin, yürütmenin içinden çıktığını ve teşkilatlandığını belirtmiştik. Dolayısı ile yürütme alanına yönelik yapılan işlemler genelin geneli idari fonksiyona dahil işlemlerdir. Ancak yürütmenin içerisinde “hükümet fonksiyonu” olarak adlandıran işlemler de vardır. Bu işlemler idari fonksiyona dahil değildir. Örneğin; Cumhurbaşkanı tarafından bakanların atanması ya da görevden alınması, Cumhurbaşkanı tarafından Anayasa Mahkemesine iptal davası açılması ya da kanunların tekrar görüşülmesi için Meclise geri gönderilmesi idari fonksiyona dahil işlemler değildir.

B. İDARE HUKUKU

İdare hukuku adı verilen bu geniş disiplin temel olarak bağlı olduğu yargı disiplinini açısında iki tanıma ayrılmaktadır. İdare hukuku, “Geniş Anlamda” ve “Dar Anlamda” olmak üzere ikili bir tanıma sahiptir.

- **Geniş Anlamda İdare Hukuku:** İdarenin kurulması, teşkilatlanması ve işleyişi ile ilgili tüm hukuk kurallarını kapsayan idare hukuku tanımıdır. Bu tanıma göre, hem idari anlamda hazırlanan ve kamu hukuku statüsüne tabi mevzuatlar ile özel hukuk alanında hazırlanan mevzuatları da kapsar. Örneğin, Sağlık Bakanlığı tarafından çıkartılan ve sağlık personelinin çalışma saatlerini düzenleyen yönetmelik ile yine Sağlık Bakanlığı tarafından hastanelere alınacak ekipmanlara ilişkin düzenlenecek özel hukuk sözleşmesine dahil ihale sözleşmeleri de geniş anlamda idare tanımı içerisinde yer alır. Dolayısı ile yönetmelik için idari yargıya gidilmesi gerekir iken, ihale sözleşmeleri için adli yargı yerlerine gidilmesi gerekecektir.
- **Dar Anlamda İdare Hukuku:** İdarenin kurulması, teşkilatlanması ve işleyişi ile ilgili sadece kamu hukukunu kapsayan idare hukuku tanımıdır. Yukarıdaki örneğe sadık kalacak olur isek, sadece Sağlık Bakanlığının sağlık personeli için çıkardığı yönetmelik idare hukuku kapsamına girerken, ekipman alımı için yapılan ihale sözleşmesi idare hukuku kapsamına dahil değildir. Yani özel hukuk kuralları bu kapsama alınmaz. Dolayısı ile uyuşmazlıkların tek çözüm yeri idari yargı yerleridir.

LIBERTUS

e-KİTAP VE
VIDEO DERS
HEDİYELİ

CEZA HUKUKU KONU ANLATIMLI

Müfettişlik

Uzmanlık

Denetmenlik

Banka Sınavları

Gelir Uzmanlığı

Vergi Müfettişliği

Hâkimlik

Sayıştay

Kamu İhale Kurumu

Konu Anlatımlı

Örnekler

Yorumlar

Uyarılar

Pratik Bilgiler

Özgün Sorular ve Açıklamaları

e-Kitaba erişebilmek ve
video dersleri
izleyebilmek için
QR kodu okutunuz.

Fiziksel Kitap

HİBRİT
KİTAP

e-Kitap

Dijital Öğrenme Ayak İzi

ARTIFORCE, TÜBİTAK-TEYDEB Destek Programından yararlanılarak geliştirilmiştir (Proje No: 7230451).
Ürün/hizmet ile ilgili tüm sorumluluk Pegem Akademi Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Hizmetleri Tic. A.Ş.'ye aittir.

PEGEM AKADEMİ

LIBERTUS CEZA HUKUKU KONU ANLATIMLI

Komisyon

ISBN 978-625-6128-51-4

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

13. Baskı: Eylül 2024, Ankara

Yayın-Proje: Pegem

Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan

Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

ÖN SÖZ

Hukuk disiplini içerisinde büyük öneme sahip Ceza Hukuku, ne yazık ki eğitim sistemimizde hak ettiği değeri bulamamaktadır. Doğrudan hukuk eğitimi konu eden lisans programları dışında, Ceza Hukuku dersinin verildiği eğitim programları, eğitim kurumları yok denecek kadar azdır.

Bu durum, özellikle KPSS'ye, kamu kurumlarının özgün sınavlarına hazırlanan adaylarda ciddi eksiklik oluşturmaktadır.

Söz konusu eksikliği gidermek, bu yolda katkı sunmak amacıyla hazırlanan kitabımızda, belirli hedeflere ulaşmaya çalışan okuyucularımızın Ceza Hukuku konusunda ihtiyaç duydukları temel bilgilere yer verilmiştir. Akademik içerikten ve dilden mümkün olduğunca uzak kalınmış, kitabımızın kapsamı, anlatımı sade tutulmuş, KPSS'de, özgün kamu kurumu sınavlarında görülen soru dağılımları dikkate alınmıştır.

Ceza Hukuku'nda yer alan iki alt disipline; "Ceza Genel Hukuku" ve "Ceza Muhakemesi Hukuku"na ait bilgiler kitabımızın içeriğini oluşturmaktadır. Aynı zamanda, sınava hazırlık sürecinde işlev kazanacağı düşünülerek Ceza Hukuku alanında çıkmış sorular, ilk kez bu kitapta yer verilen özgün sorularla desteklenmiştir. Konu anlatımında yer verilen örnek olaylar ve olgularla da kavramların daha anlaşılır olması hedeflenmiştir.

Kitabımıza ilişkin sorularınızı e-posta adresimiz **pegem@pegem.net** üzerinden ya da **0538 594 92 40** numaralı WhatsApp hattımıza iletebilirsiniz.

Kitabımızın kaleme alınma sürecinde, sizlere ulaşmasında katkısı bulunan herkese teşekkür eder, değerli okuyucularımıza başarılar ve kolaylıklar dileriz.

PEGEM Akademi

**TÜRKİYE'DE İLK DEFA TÜM KİTAPLAR YANINDA;
CEPTE, TABLETTE VE MASANDA**

Hibrit kitaplarda kullanıcılar;

- 1. Kitabın dijital formatına erişim sağlayabilir.
- 2. Kitabın bölümleri altında video derslere erişim sağlanabilir.

Pegem Kampüs web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edebilmek ve hibrit kitabınıza erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

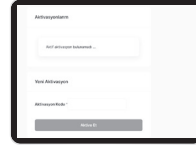
**1. Adım
Üyelik**

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna **arti.pegemkampus.com** yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirebilirsiniz.

**2. Adım
Aktivasyon**

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan **"Aktivasyonlarım"** sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

**3. Adım
Ürünlerim**

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen **"Hibrit Kitap"** sekmesine tıklayarak içeriklere ulaşabilirsiniz.

**Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır.
Aktivasyon kodu ile aktif ettiğiniz hibrit kitaba erişim 31.08.2025 tarihine kadar geçerlidir.**

**Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55**

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
-------------	-----

I. KISIM: CEZA GENEL HUKUKU

1. BÖLÜM

CEZA HUKUKUNA GİRİŞ, TEMEL İLKE VE KURALLAR

1. Ceza Hukukunun Tanımı, Amacı ve Kapsamı	3
Suç ile Haksız Fiil Ayrımı	5
Suç ile Disiplin Suçu Ayrımı	6
Suç ile Kabahatler Ayrımı	6
2. Ceza Hukukuna Hâkim Olan İlkeler	7
Kanunilik İlkesi	8
Cezada Adalet (Orantılılık) İlkesi	10
Eşitlik İlkesi (Ayrımcılık Yasağı)	11
Kanunun Bağlayıcılığı İlkesi	11
Özel Yasalarla İlişki	11
Kusursuz Ceza Olmaz İlkesi	11
Cezaların Şahsiliği İlkesi	12
İnsancılık İlkesi.....	12
İkincilik İlkesi	12
3. Ceza Hukuku Kurallarının Zaman Bakımından Uygulanması	13
4. Ceza Hukuku Kurallarının Kişi Bakımından Uygulanması	15
5. Ceza Hukuku Kurallarının Yer Bakımından Uygulanması	16
a. Mülkilik (Ülkesellik) İlkesi	16
b. Şahsilik (Kişilik/faile göre şahsilik) İlkesi	17
c. Koruma İlkesi (Mağdura göre kişilik/şahsilik ilkesi).....	18
d. İkame Yargı İlkesi.....	19
e. Evrensellik İlkesi.....	19
f. Yer Bakımından Uygulamada Tamamlayıcı Kurallar	20
6. Suçluların İadesi	21
Çıkmış Sorular	26
Çözümlü Sorular	34
Cevaplı Sorular	41

2. BÖLÜM

SUÇUN UNSURLARI

1. Tipiklik (Kanunilik) Unsuru.....	46
2. Hukuka Aykırılık Unsuru.....	47
3. Suçun Maddi Unsurları	48
a. Fail (aktif süje)	48
b. Mağdur (pasif süje)	49
c. Suçun konusu.....	49
d. Fiil (Davranış/Hareket) unsuru	50
4. Suçun Manevi Unsurları.....	61
a. Kast	61
b. Taksir	67
c. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar	71
Çıkmış Sorular	73
Çözümlü Sorular	80
Cevaplı Sorular	85

3. BÖLÜM

CEZAİ SORUMLULUĞU ORTADAN KALDIRAN VEYA AZALTAN NEDENLER

1. Hukuka Uygunluk Nedenleri	91
a. Kanun Hükmünü Yerine Getirme	93
b. Amirin Emrini Yerine Getirme	94
c. Meşru Savunma	94
d. Hakkın Kullanılması.....	97
e. İlgilinin Rızası.....	97
2. Kusurluluğu ve Cezalandırılmayı Etkileyen Nedenler	99
a. Zorunluluk Hâli.....	100
b. Cebir ve Şiddet, Korkutma ve Tehdit	102
c. Haksız Tahrik.....	104
d. Hata	107
e. Yaş Küçüklüğü	113
f. Akıl Hastalığı.....	114
g. Sağır ve Dilsizlik.....	115

h. Geçici Nedenler, Alkol veya Uyuşturucu Madde Etkisinde Olma	115
1. Hukuka Aykırı Bağlayıcı Emir	116
Çıkış Sorular	117
Çözümlü Sorular	126
Cevaplı Sorular	132

4. BÖLÜM

SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

1. Suça Teşebbüs	135
2. Suça İştirak	142
3. Suçların İçtimaı	152
a. Bileşik Suç (Mürekkep suç)	155
b. Zincirleme Suç (Müteselsil suç)	156
c. Fikri İçtima	159
Çıkış Sorular	161
Çözümlü Sorular	168
Cevaplı Sorular	175

5. BÖLÜM

YAPTIRIMLAR VE SON HÜKÜMLER

1. Ceza Hukukunda Yaptırımlar	179
a. Cezalar	180
b. Güvenlik Tedbirleri	190
2. Dava ve Cezayı Düşüren Nedenler	198
a. Sanığın veya Hükümlünün Ölümü	198
b. Af	199
c. Zaman Aşımı	200
d. Şikâyet	204
e. Ön Ödeme	205
f. Uzlaşma	207
Çıkış Sorular	210
Çözümlü Sorular	219
Cevaplı Sorular	225

II. KISIM: CEZA MUHAKEMESİ HUKUKU

6. BÖLÜM

CEZA MUHAKEMESİ HUKUKUNA GİRİŞ, TEMEL İLKE VE KURALLAR

1. Ceza Muhakemesi Hukukunun Tanımı, Amacı ve Kapsamı	231
2. Ceza Muhakemesi Hukukuna Hâkim Olan İlkeler	234
a. Ceza muhakemesinin kamusalılığı ilkesi	234
b. Adil (dürüst) yargılanma hakkı.....	234
c. Davasız yargılama olmaz ilkesi.....	234
d. Çelişme/çatışma (Çelişmeli muhakeme) ilkesi	235
e. Silahlarda eşitlik ilkesi	235
f. Maddi gerçeğin araştırılması ilkesi.....	235
g. Delil serbestliği ilkesi.....	235
h. Vicdani delil sistemi	236
ı. Doğrudanlık (Vasıtasızlık) ilkesi	236
i. Sözlülük (yüz yüzelik) ilkesi	236
j. Şüpheden sanık yararlanır ilkesi (masumiyet karinesi)	236
k. Oranlılık ilkesi.....	236
l. Hukuk devleti ilkesi	237
3. Uygulama Alanı ve Kuralları	237
4. Ceza Muhakemesi Şartları (Muhakeme Engelleri).....	238
Çıkmış Sorular	243
Çözümlü Sorular	246
Cevaplı Sorular	251

7. BÖLÜM**GÖREV VE YETKİ KURALLARI İLE
CEZA MUHAKEMESİ ÖZNELERİ**

1. Görev (Madde Bakımından Yetki) Kuralları	253
Görev Kurallarının Anlamı	256
2. Yetki (Yer Bakımından Yetki) Kuralları.....	257
Yetki Kurallarının Anlamı.....	260
3. Görev ve Yetki Kurallarına İstisna Teşkil Eden Durumlar	261
Yargılamanın (davanın) nakli	261
İstinabe	261
Bağlantı ve Birleştirme	262
Nisbi Muhakeme	263
4. Ceza Muhakemesi Özneleri.....	264
a. İddia Makamı.....	264
b. Savunma Makamı	271
c. Yargılama (Hüküm) Makamı.....	280
Çıkmış Sorular	286
Çözümlü Sorular	294
Cevaplı Sorular	302

8. BÖLÜM

KORUMA TEDBİRLERİ VE DELİL ELDE ETME YÖNTEMLERİ

1. Koruma Tedbirleri.....	305
a. Yakalama ve Gözaltı.....	306
b. Tutuklama	312
c. Adli Kontrol	318
d. Zorla Getirme	321
e. Arama	322
f. El Koyma.....	325
g. İletişimin Tespiti, Dinlenmesi ve Kayda Alınması	334
h. Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi	338
1. Teknik Araçlarla İzleme	339
2. Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat.....	341
3. Delil Elde Etme Yöntemleri.....	345
a. Gözlem Altına Alma	345
b. Beden Muayenesi ve Vücuttan Örnek Alınması	346
c. Çocuğun Soy Bağının Araştırılması	349
d. Moleküler Genetik İncelemeler	349
e. Fizik Kimliğin Tespiti.....	350
f. Keşif	350
g. Yer Gösterme	351
h. Ölünün Kimliğinin Belirlenmesi, Ölü Muayenesi ve Otopsi.....	351
Çıkış Sorular	353
Çözümlü Sorular	362
Cevaplı Sorular	367

9. BÖLÜM

SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA EVRELERİNİN İŞLEYİŞİ

1. Soruşturma Evresi	369
Soruşturma Evresine Hâkim Olan Temel İlke ve Kurallar	369
Temel Soruşturma İşlemleri.....	371
2. Soruşturma Evresinin Sona Ermesi ve Kamu Davasının Açılması.....	374
a. Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi.....	375
b. Kovuşturmaya Yer Olmadığı Kararı	376
c. İddianamenin Düzenlenmesi, Kabulü veya İadesi.....	378
3. Kovuşturma Evresi	380
a. Duruşma Hazırlığı Evresi.....	380
b. Duruşma Evresi.....	382
4. Delillerin Ortaya Konması ve Değerlendirilmesi	388
a. Delilin Reddi ve Delil Yasakları.....	389
b. Tanıklık.....	390
c. Bilirkişi.....	397
d. Delillerin Tartışılması ve Değerlendirilmesinde Usul.....	400
5. Bazı Suçlara İlişkin Özel Muhakeme Usulü.....	400
a. Seri Muhakeme Usulü	401
b. Basit Yargılama	403
Çıkmış Sorular	406
Çözümlü Sorular	411
Cevaplı Sorular	417

10. BÖLÜM

HÜKÜM VE KANUN YOLLARI

1. Hüküm.....	420
2. Kanun Yolları	426
a. Olağan Kanun Yolları.....	429
b. Olağanüstü Kanun Yolları.....	441
Çıkmış Sorular	446
Çözümlü Sorular	452
Cevaplı Sorular	459

YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	461
-----------------------------	-----

KISALTMALAR

ACK: 1632 Sayılı Askeri Ceza Kanunu

AİHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AİHS: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AÖAY: Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği

AYM: Anayasa Mahkemesi

BAM: Bölge Adliye Mahkemesi

BMGİFKTY: Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik

CD: Ceza Dairesi

CGİK: 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun

CMK: 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu

ÇKK: 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu

HSK: Hâkimler ve Savcılar Kurulu

KHK: Kanun Hükmünde Kararname

PVSK: 2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu

SİDAS: Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi

TCK: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

TK: 7201 Sayılı Tebligat Kanunu

TKK: 5726 Sayılı Tanık Koruma Kanunu

TMK: 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu

UCM: Uluslararası Ceza Mahkemesi

YCGK: Yargıtay Ceza Genel Kurulu

YGİY: Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği

1. BÖLÜM

CEZA HUKUKUNA GİRİŞ TEMEL İLKE VE KURALLAR

1. CEZA HUKUKUNUN TANIMI, AMACI VE KAPSAMI

İnsan, toplumsal bir varlıktır. Toplumsal yaşam, insanlar için bir tercih; hatta tercihin de ötesinde, varlıklarının devamı için bir zorunluluk olagelmıştır. Ancak toplumsal yaşam, bir **düzene** ihtiyaç duyar. Düzeni sağlamak için de **kurallara** ihtiyaç doğmuştur. Bu nedenle insanlar zaman içinde **hukuk kurallarını** yaratmışlar, devamında bu kuralların ihlal edilebilir olduklarını görerek, kuralları **yaptırımlar** (müeyyideler) ile desteklemişlerdir. İşte en basit ifadesi ile hukukun doğuş öyküsü, aynı zamanda bir hukuk normunun basit yapısı (**kural ve yaptırım**) bu şekilde özetlenebilir.

Bugün için toplumsal düzenin vazgeçilmezi olan hukuk kurallarının ihlali-ne, genel olarak “**hukuka aykırılık**” denebilir. Eğer bir hukuka aykırılık nedeniyle toplumsal yaşama ve düzene yönelik ağır tehditler, zararlar ortaya çıkıyorsa; o zaman **suçtan** ve böylesi bir hukuka aykırılık karşısında caydırıcılığı en üst düzeyde sağlamak adına **cezadan** söz edebiliriz. Nitekim ceza hukukunun diğer hukuk dallarından en belirgin farkı, kuralın ihlali (yani suça) en ağır yaptırımların (yani cezanın) öngörülmesidir.

Ceza hukuku -ya da *suç ve yaptırım hukuku*-, **adına suç denilen hukuka aykırı eylemleri ve bu eylemlere karşılık uygulanacak yaptırımları** ele alan bir hukuk disiplindir. Ceza hukukunun temel amacı, belki diğer hukuk disiplinlerinden daha belirgin ve baskın bir biçimde, **toplumsal düzeni sağlamak ve korumaktır**. Bunun yanında, şüphesiz her hukuk dalında olduğu gibi ceza hukukunun da toplumu dönüştürmek, değiştirmek gibi işlevleri de bulunur. Bu açıdan siyaset bilimi ile yakın bir ilişki içinde bulunan ceza hukuku, çağlar boyu son derece rasyonel bir yönetim enstrümanı da olagelmıştır ve bu nedenle çoğu zaman, bir ülkedeki siyasi rejimin niteliğini de belirler ve bize gösterir.

Bu nedenle ceza hukuku, devletin hukuk düzeninin asli bir parçasıdır ve **kamu hukuku** alanında yer alır.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'na (TCK) göre, **ceza hukukunun amaçlarından** şu şekilde söz edilebilir (Bkz. TCK m. 1):

- ❖ suç işlenmesini önlemek -ve böylelikle-
- ❖ kişi hak ve özgürlüklerini korumak
- ❖ kamu düzenini ve güvenliğini korumak
- ❖ hukuk devletini korumak
- ❖ kamu sağlığını ve çevreyi korumak
- ❖ toplum barışını korumak

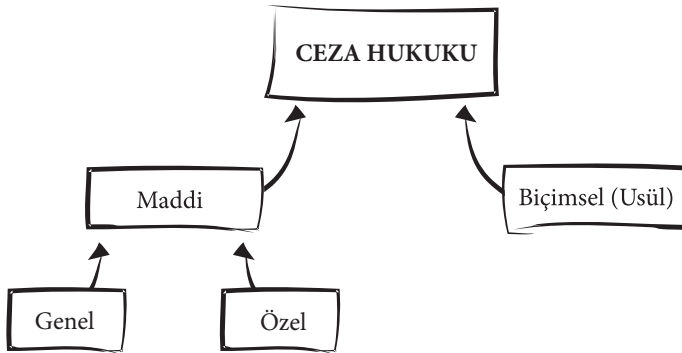
Ceza yasasında, bu amacı gerçekleştirmek için, **ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri** düzenlenmiştir.

Ceza normu; ister ceza yasasında, ister diğer yasalarda bulunsun, cezai nitelikteki yasa hükümlerine denir. Ceza normunun iki temel unsuru; “kural” ve “yaptırım” dır.

Suç; hukuk düzeni tarafından ceza veya güvenlik tedbiri yaptırımına bağlanmış olan yani devletin ceza tehdidi ile yasakladığı hukuka aykırı eylemdir.

Ceza; bir ceza normunu ihlal eden kişiye devlet tarafından uygulanan ve ceza hukukuna özgü yaptırımdır.

Ceza hukuku, öğretilerde öncelikle **iki ana bölüme** ayrılabilir; bunlar, “**maddi ceza hukuku**” ve “**biçimsel ceza hukuku**” şeklindedir.

Biçimsel ceza hukuku (Usul hukuku); ceza yargılamasına dair işleyiş kurallarını içerir ve bir anlamda yargılama hukukudur. 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) bu alanı düzenleyen temel yasadır.

Maddi ceza hukuku; suç ve cezaya dair asıl kuralları, suçun yapısıyla ilgili unsurları, sorumluluk için aranan koşulları ve suça karşılık uygulanacak yaptırımları içerir.

Maddi ceza hukuku, kendi içinde **genel ceza hukuku** ve **özel ceza hukuku** olarak ayrılabilir.

Genel ceza hukuku, esas olarak suçun temel unsurlarının işlendiği ve bütün suç ve cezalar için geçerli olan temel kuralların ele alındığı bölümdür. **Özel ceza hukuku** ise, tek tek suçları ve cezaları ele alıp inceler.

Değinilen bu “genel/özel” ayrımı, doğrudan 5237 Sayılı TCK lafzında da yer almaktadır. Nitekim, ceza yasamız iki ana bölüme ayrılmış olup; “**Birinci kitap; Genel Hükümler**” başlıklı (**madde 1-75**) bölümde, ceza genel hukukuna karşılık gelen kurallar yer alır. “**İkinci kitap; Özel Hükümler**” başlıklı (**madde 76-345**) bölüm ise, tek tek suçların ve cezalarının yer aldığı bölümdür.

Ceza hukuku öğretisi içinde aynı zamanda; **ceza infaz hukuku, kriminoloji (suç bilimi), adli tıp** şeklinde başka alt disiplinler de bulunur.

***Suç ile Haksız Fiil Ayrımı**

Bir hukuka aykırı davranışın doğurduğu zarar, toplumsal olmaktan daha çok kişisel, kişiye özel ise; bir özel hukuk kavramı olan “haksız fiil”den söz edilebilir.

- ❖ Suç ile haksız fiil arasındaki temel fark öncelikle yaptırımdadır. Nitekim hukuk sisteminde yaptırımlar (müeyyideler) çeşitlidir ve asıl olarak kuralın ihlali sonucu oluşan zararın ağırlığına göre belirlenirler. Haksız fiile karşılık, tazmin ya da eski hâle getirme şeklinde daha hafif yaptırımlar, daha somut ifade ile “özel hukuk yaptırımları” (hukuki müeyyideler) devreye girer. Oysa suçun yaptırımı cezadır.
- ❖ Haksız fiilde hukuka aykırı eylemin mağduru asıl taraf iken; suç eyleminde kural olarak öncelikle toplum (devlet) taraftır. Bu nedenle haksız fiilde mağdurun feragat etmesi, yaptırımı da ortadan kaldırabilir. Ancak suçlarda, mağdurun feragatinin aynı şekilde bir önemi ve değeri yoktur. Devlet, kural olarak mağdurun talebine bakılmaksızın, suç eylemine karşı gerekli yargılamayı yapar ve yaptırımı uygular.